

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่นอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร/กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การทำที่นอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญด้านการทำที่นอนนุ่น ได้ตัวแทนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมเย็บมือบ้านแม่กึ่งหลวง ตำบลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 7 คน

2. พฤติกรรมของผู้บริโภคที่นอนนุ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาข้อมูลกับผู้บริโภคในพื้นที่อำเภอสันป่าตองจังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 - เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จำนวน 260 คน ซึ่งในช่วงระยะของการเก็บข้อมูลมีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เฝ้าระวังพื้นที่เก็บข้อมูลผู้บริโภคที่สามารถเข้าไปเก็บข้อมูลได้ใน 4 ตำบล คือ ตำบลมะขามหลวง ตำบลทุ่งต้อม ตำบลสันกลาง และตำบลน้ำบ่อหลวง ใช้วิธีการแบ่งสัดส่วน (quota sampling) ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละพื้นที่ศึกษาเท่า ๆ กัน แต่ละ 65 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างเจาะจงเฉพาะผู้บริโภคที่นอนนุ่น เป็นผู้เต็มใจให้ข้อมูล

3. พัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่นอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการมีส่วนร่วมกับชุมชน จำนวน 3 ตัวอย่าง

4. ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการตัดเย็บทำที่นอนนุ่นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสันป่าตองเป็นอย่างดี จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้การวิจัยบรรลุตามเป้าหมายในแต่ละวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured) ที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. แบบสอบถามพฤติกรรมของผู้บริโภค
3. แบบประเมินผลผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่นอน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา(content validity ได้มีวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาและข้อความที่สร้างขึ้น และครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ได้ศึกษา โดยการนำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคหกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คน ด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอ จำนวน 1 คน ด้านสถิติและการวิจัย จำนวน 1 คน รวมทั้งหมด 3 คน

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย นำแบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคที่ได้ไปทดลองเก็บข้อมูลกับชาวบ้านที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของแบบสอบถาม (face validity) และนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93 แสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเชื่อมั่นในระดับสูง (สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2540) จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) ที่มีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับบริบททั่วไปที่นอนหนุน พฤติกรรมผู้บริโภค นวัตกรรมและเทคโนโลยีเกี่ยวกับที่นอนหนุน วรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎี ฯลฯ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์

2. ลงสำรวจพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยกำหนดเขตพื้นที่การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยที่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในชุมชนยังคงมีการผลิตที่นอนในชุมชน และเลือกกลุ่มตัวอย่างในชุมชนที่ต้องการให้ผู้วิจัยเข้าไปส่งเสริมอาชีพ

3. ติดต่อบุคคลที่จะอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้ากลุ่มสตรี หัวหน้ากลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น

4. ผู้วิจัยติดต่อนัดหมาย เพื่อทำการศึกษภาคสนาม (Field Survey) ด้วยการลงสำรวจและรวบรวมข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย โดย

1) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบบบันทึกข้อมูลในสนาม (Field Note) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตอบสามารถตอบได้ละเอียดทุกแง่มุม การบันทึกเสียง และการถ่ายภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลและเนื้อหาที่เป็นจริงอย่างสมบูรณ์และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2) ใช้วิธีการแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้บริโภคสินค้าที่นอนหนุนในชุมชนอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

5. นำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคมาวิเคราะห์ แล้วนำไปออกแบบผลิตภัณฑ์นอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

6. ทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่นอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับชุมชน จำนวน 3 ตัวอย่าง

7. ประเมินผลผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ชุด ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการศึกษาภูมิปัญญาการทำที่นอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้แบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความครบถ้วนครอบคลุมในด้านเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และสามารถตอบคำถามของปัญหาการศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งด้วยวิธี การตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ ทำการตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้ ซึ่งประกอบด้วย เวลา สถานที่ และบุคคล ตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันที่ได้จากสถานที่ต่างกัน เวลาต่างกัน และผู้ให้ข้อมูลต่างกัน หากการตรวจสอบเป็นข้อมูลที่เหมือนหรือซ้ำ ๆ กัน จึงสรุปว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือและเป็นจริงและทำการบันทึกไว้

2. ข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมายแห่งละ 65 ชุด จำนวน 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 260 ชุด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่นอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบกับชาวบ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา
2. ข้อมูลจากแบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภค นำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ตัวแปรเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยค่าไคสแควร์ (χ^2)
3. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินต้นแบบผลิตภัณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การกำหนดค่าคะแนนคำตอบพฤติกรรมผู้บริโภค

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนคำตอบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 6 ระดับ ดังนี้

กำหนดค่าคะแนน

5	หมายถึง	สำคัญมากที่สุด
4	หมายถึง	สำคัญมาก
3	หมายถึง	สำคัญปานกลาง
2	หมายถึง	สำคัญน้อย
1	หมายถึง	สำคัญน้อยมาก
0	หมายถึง	ไม่สำคัญ

กำหนดเกณฑ์แปลความหมายคะแนนเฉลี่ยใช้วิธีการหาค่ากลาง (midpoint) ตามวิธีการของชูศรี วงศ์รัตนะ (2544: 26-27) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	สำคัญมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	สำคัญมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	สำคัญปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	สำคัญน้อย
ค่าเฉลี่ย 0.50 -1.49	หมายถึง	สำคัญน้อยมาก
ค่าเฉลี่ย 0.00-0.49	หมายถึง	ไม่สำคัญ

การกำหนดค่าคะแนนคำตอบการประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่นอนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนคำตอบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

กำหนดค่าคะแนน

5	หมายถึง	ดีมาก
4	หมายถึง	ดี
3	หมายถึง	พอใช้
2	หมายถึง	ควรปรับปรุง
1	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

กำหนดเกณฑ์แปลความหมายคะแนนเฉลี่ยใช้วิธีการหาค่ากลาง (midpoint) ตามวิธีการของชูศรี วงศ์รัตนะ (2544: 26-27) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	ดี
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	พอใช้
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	ควรปรับปรุง
ค่าเฉลี่ย 1.50 -1.49	หมายถึง	ใช้ไม่ได้

การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าเฉลี่ย ไคสแควร์ (chi-square) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการบริโภคที่นอนหนุน ในส่วนของ Crosstabs ได้จัดกลุ่มตัวแปรพฤติกรรมผู้บริโภคใหม่ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ไม่สำคัญ
- กลุ่มที่ 2 สำคัญระดับน้อย
- กลุ่มที่ 3 สำคัญระดับปานกลาง
- กลุ่มที่ 4 สำคัญระดับมาก

